

شرف روزنامه نگار

برای هر حرفه‌ای در دنیای امروز صاحبان آن حرفه تشکیلات صنفی مشخصی برقرار ساخته‌اند و همین طور مقررات خاصی برای حفظ نظم و حیثیت حرفه‌مذکور تدوین یافته است. بطور مثال ما میتوانیم از شغل وکالت دادگستری و یا حرفه پزشکی یاد کنیم. در مورد وکلای دادگستری کانونی وجود دارد بنام کانون وکلای دادگستری. این کانون که بوسیله خود وکلای تاسیس یافته و در فاصله معین هیات مدیره آن نیز برای وکلای دادگستری انتخاب میشود وظیفه‌دارد کلیه امور مربوط به تنظیم وکالت از قبیل تشخیص صلاحیت داوطلبان برای ورود بخدمت وکالت، تنظیم دوره کارآموزی برای داوطلبان، تعیین لیست وکلای تسخیری برای شرکت در محاکمات و غیره را انجام دهد. همچنین کانون وکلای دادگستری از حیثیت و شرافت حرفه‌ای وکالت دفاع میکند، یعنی اگر وکیل برخلاف سوگندی که یاد کرده و یا برخلاف اصول و مقرراتی که برای کار وکالت وجود دارد مرتکب عملی شود مستقیماً از طرف کانون وکلای دادگستری تحت تعقیب واقع خواهد شد و دادگاه انتظامی کانون به تخلف مشارالیه رسیدگی خواهد کرد. دادگاه مذکور در صورت احراز وقوع تخلف مجازات وکیل خطاکار را معین کرده و حکم بمرحله اجرا درخواهد آمد. همچنین در مورد پزشکان در کشور های خارج از سالها پیش نظام حرفه‌ای پزشکی وجود دارد. نظام پزشکی عبارت از اینست که پزشکان خود درمجمعی عضویت دارند و آن مجمع وظیفه دارد صلاحیت اخلاقی پزشکان را کنترل کرده و با تعقیب پزشکان خطاکار از حیثیت و شرافت حرفه پزشکی دفاع نماید. در مملکت ما متأسفانه نظام پزشکی فقط طی سالهای اخیر مورد توجه واقع شده و هنوز آنطور که باید شکل نگرفته است.

اما راجع به کار مطبوعات :

قطع نظر از قوانینی که بطور کلی راجع به امور کیفری و حقوقی در مملکت وجود دارد و مطبوعات را هم دربر می‌گیرد در کشور هائیکه نظام حرفه‌ای مطبوعات پیدا شده قانونی وجود دارد بنام قانون حیثیت و شرف. قانون حیثیت و شرف متضمن اصول اخلاقی و معنویت است که یک روزنامه‌نگار در فعالیتهای حرفه‌ای خود باید مراعات کند. ضامن اجرای قانون حیثیت و شرف، تشکیلات صنفی مطبوعات مملکت میباشد.

بنابراین اگر روزنامه نگاری مرتکب تخلف اخلاقی شد با دادگاه های دادگستری سروکار نخواهد یافت بلکه دادگاهی که از همکاران او در کانون روزنامه نگاران تشکیل شده بخلاف او رسیدگی خواهد کرد. البته همین وضع و همین قانون شرف و حیثیت برای دیگر حرفه های آزاد از قبیل وکالت و پزشکی هم وجود دارد لیکن راجع به مطبوعات برای اینکه نظام حرفه‌ای مطبوعات بتواند بوجود آید قبلاً باید تشکیلات صنفی مطبوعات تاسیس شود.

تشکیلات صنفی مطبوعات عبارت از اینست که یک سازمان حرفه‌ای بدون توجه به مسائل سیاسی تاسیس شود بطوریکه کلیه امور حرفه‌ای مطبوعات در آن سازمان تمرکز یابد. این سازمان صلاحیت اخلاقی و علمی داوطلبان ورود به خدمت مطبوعات را تشخیص خواهد داد و برای کسانی که صالح شناخته شده‌اند کارت حرفه‌ای به عنوان روزنامه نگار صادر خواهد کرد. کسیکه این کارت را بدست آورد، از کلیه مزایا و تسهیلاتی که در مملکت برای روزنامه نگار وجود دارد برخوردار خواهد شد. طبق همین کارت، بازنشستگی حقوق او در هر مجله، روزنامه و یا خبرگزاری که کار کند مستقیماً به صندوق بازنشستگی روزنامه نگاران ریخته خواهد شد. طبیعی است درقبال این مزایا و وظایف و تکلیف هائی هم متوجه روزنامه نگار حرفه‌ای خواهد بود. مهمترین این تکالیف عبارت از اینست که روزنامه نگار حرفه‌ای در تمام مدت خدمت مطبوعاتی خود نباید مرتکب اقدامی شود که برخلاف حیثیت و شئون روزنامه نگاری باشد. در مورد قانون حیثیت و شرف روزنامه نگاران که هر روزنامه نگاری قبل از دریافت کارت حرفه‌ای خود رعایت آنرا قبول میکند و برای وفاداری به اصول آن سوگند یاد میکند چون هنوز چنین قانونی در ایران بوجود نیامده، بطور اختصار چند ماده مهم از قانون حیثیت فرانسه را بررسی میکنیم.

مواد قانون شرف و حیثیت روزنامه نگار در حقیقت اصولی را دربر دارد که مجموع آن مسئولیت اخلاقی روزنامه نگار را تشکیل میدهد:

۱ - احترام عقیده شخصی :

هر روزنامه نگاری که در يك روزنامه یا مجله کار میکند حق دارد از معتقدات سیاسی و یا اجتماعی خود دفاع کند و مدیر روزنامه نمیتواند روزنامه نگار را بنوشتن مقاله و یا خبری که برخلاف عقیده و یا نظر او باشد مجبور کند. اگر بین روزنامه نگار و مدیر روزنامه در این مورد اختلافی پیش آمد کند مدیر روزنامه باین عنوان نمیتواند روزنامه نگار را از خدمت در روزنامه خود معاف سازد و بهر حال مرجع

دکتر محمد رضا عسکری معاون
خبرگزاری فرانسه در ایران

سکوت روزنامه نگار
در بسیاری از موارد
ذنب لایغفر بشمار می
رود.
نخستین قدم در راه
توجه مسئولیت اخلاقی
روزنامه نگاری ریزی
تشکیلات صنفی
توانائی است که در
نهایت هوشیاری از
آبرو و حیثیت
مطبوعات دفاع کند.

رسیدگی برای اظهار نظر در مورد این قبیل اختلافها سازمان حرفه‌ای روزنامه نگاران میباشد.

۲ - اصل تفکیک بین آگهی و کار هیات تحریریه:

هر نوع تبلیغ خصوصی و یا اعلان تجاری در خلال يك مقاله و یا خبر که از طرف روزنامه نگار برای انتشار در سطح در اختیار هیات تحریریه نوشته می‌شود طبق قانون حیثیت و شرف حرفه‌ای ممنوع است. یعنی روزنامه نگاری که برای روزنامه، مجله و یا رادیو مقاله و خبر و یا تفسیر مینویسد مزد خود را از اداره روزنامه و رادیو بابت فعالیتی که در هیات تحریریه داشته دریافت میکند. بنابراین اگر پولی بابت این مقاله و خبر از مرجع دیگری دریافت دارد برخلاف حیثیت و شئون روزنامه نگاری عمل کرده است. يك روزنامه نگار بخاطر نگارش مقالات خود هیچ نوع پاداش و یا امتیازی جز آنچه روزنامه میدهد نمیتواند قبول کند. بهمین دلیل تحفه‌ها و هدایائی هم که از طرف اشخاص و یا موسسات برای روزنامه نگار ارسال میشود چنانچه بخاطر مقالات او در گذشته و یا آینده باشد مشمول همین حکم خواهد گردید. در قانون حیثیت و شرف حرفه‌ای روزنامه نگاران فرانسه ضمن ماده دیگری قید شده که در همین مورد روزنامه نگار حق ندارد در خلال مقالات و یا اخباری که برای هیات تحریریه تنظیم میشود محصول و کالا و یا موسسه‌ای را مدح و تحسین کند که بفروش آن کالا و یا موفقیت آن موسسه خود او از لحاظ مادی ذی‌علاقه است. بعلاوه يك مدیر روزنامه نمیتواند يك روزنامه نگار را بانجام امور تحریری آگهی وادار کند.

۳ - اصل عدم خدمت برای دولت:

هر روزنامه نگاری که شایسته این نام باشد طبق قانون حرفه‌ای روزنامه نگاران هیچ نوع ماموریتی را که با شرافت حرفه‌ای او قابل جمع نباشد نمی‌پذیرد. ماده دیگری از قانون حیثیت و شرف حرفه‌ای روزنامه نگاران تصریح میکند که روزنامه نگار هرگز از يك سازمان دولتی بهیچ عنوان حقوقی نخواهد گرفت و همچنین روزنامه نگار از يك سازمان خصوصی هم که احتمالاً عنوان روزنامه نگاری از و نفوذ و روابطش مورد بهره برداری و استفاده قرار گیرد وجهی دریافت نخواهد داشت.

۴ - اصل عدم سوء استفاده از آزادی مطبوعات:

روزنامه نگار متعهد میشود از آزادی مطبوعات که باو اعطاء شده سوء استفاده ننماید. روزنامه نگار قبول میکند که هرگز مقاصد و اغراض خصوصی خود را در فعالیت حرفه‌ای دخالت ندهد.

۵ - اصل بیان تمام حقیقت:

یکی دیگر از اصول اخلاقی که روزنامه نگار موظف به رعایت آن میباشد اینست که تمام حقایق لازم و مورد نیاز خوانندگان خود را بیان دارد و از ذکر قسمتی از حقایق و سکوت نسبت به قسمت دیگر آن که نوعی تحریف حقیقت بشمار میرود خودداری نماید. طبق همین اصل، سکوت روزنامه نگار در بسیاری از موارد يك گناه غیر قابل گذشت بشمار میرود.

۶ - اصل حفظ اسرار حرفه‌ای:

روزنامه نگار مانند پزشک و وکیل دادگستری رازهای مردم بشمار میرود و بعنوان يك امین حافظ اسرار خصوصی اشخاص خواهد بود که بمناسبت حرفه خود با آن روبرو میشود. حفظ اسرار حرفه‌ای از دو لحاظ در ردیف مسئولیت اخلاقی روزنامه نگار قرار دارد:

الف - راز حرفه‌ای روزنامه نگار:

در کشور های متشدن روزنامه نگار حق دارد منبع اخبار خود را هر قدر که خبر مهم باشد فاش سازد بنابراین هیچ مرجعی نمیتواند روزنامه نگاری را وادار بافشای منبع اخبار خود سازد و روزنامه نگار نیز اخلاقاً موظف است منبع اخبار خود را در برابر هیچ مرجعی برملاء ننماید.

ب - اسرار خصوصی مردم:

ممکن است روزنامه نگار در اثنای فعالیت حرفه‌ای خود برای یافتن خبر و یا مطالعه نامه‌ها و یا شکایات خوانندگان با اسراری از زندگی خصوصی اشخاص روبرو شود. روزنامه نگار در اینجا بعنوان يك امانت دار حق ندارد در امانت خیانت کند. قانون حیثیت و شرف حرفه‌ای روزنامه نگاران فرانسه تصریح میکند که روزنامه نگار هرگز نباید نقش خود را با يك مامور پلیس اشتباه کند و آنچه در صلاحیت پلیس و ضوابط عدلیه میباشد ربطی به کار روزنامه نگار ندارد. روزنامه نگار همچنین باید از افشای اعترافات و اقراریری که بسوی روزنامه نگار میشود خودداری نماید. ممکنست حتی قاتلی بعنوان خصوصی برای يك روزنامه نگار اعتراف بقتل کند اما روزنامه نگار در انتشار این اعترافات تا آنجا مجاز است که اعتراف کننده انتشار آنرا پذیرفته است.

در مبحث نظام حرفه‌ای مطبوعات یکی دیگر از اصولی که رعایت آن وظیفه روزنامه نگار میباشد اصل حرمت زندگی خصوصی اشخاص میباشد که ما از لحاظ اهمیت آنرا طی فصل جداگانه‌ای بررسی خواهیم کرد.

آقای دکتر عسکری که از چند سال پیش تدریس دروس اختصاصی روزنامه نگاری دانشگاه تهران را عهده‌دار هستند در نیمسال تحصیلی اخیر ضمن درس «اصول روزنامه نگاری» طی چند مبحث از مسئولیت اخلاقی روزنامه نگار سخن گفتند. مقاله‌ای که اینک مطالعه می‌فرمائید یکی از مباحث مذکور است.